

Mészáros Pál Emil

tanársegéd

PTE ÁJK

Büntető és Polgári Eljárásjogi Tanszék

A felek eljárástámogatási és igazmondási kötelezettsége a polgári peres eljárásban*

I. Bevezetés

Álláspontom szerint az új polgári perrendtartás hatálybalépésével egyidejűleg szükséges a törvény által meghatározott alapelvek megismerése illetve azok megvizsgálása. A felek eljárástámogatási és igazmondási kötelezettsége hangsúlyosabbá válik az új eljárási kódexben, így annak behatóbb és szélesebb vizsgálata is szükséges.

A törvény a fél eljárás-támogatási kötelezettségének alapelvi szintű rögzítésével kívánja kifejezésre juttatni a fél fokozott eljárásjogi felelősségét a bíróság elé vitt jogvita előre vitelével kapcsolatban.

Az eljárás-támogatás elve tevőlegességet, aktivitást kíván meg a felektől. A támogatás nem csak az időszerűség javításához szükséges, de a hatékonyság érdekében is. A hatékonyság a ráfordítás és eredményesség viszonyát leíró fogalom, így a hatékonyság javítása a lehető legkisebb ráfordítást, illetve azonos ráfordítás mellett a lehető legjobb eredmény elérését jelenti. Az eljárásjog nyelvén ez lefordítható a célirányos, adekvát, lényegre törő nyilatkozatok kívánalmára, illetve a költségtakarékosságra.

Az 1952. évi III. törvény – a korábbi Polgári Perrendtartás – is tartalmazott a felek eljárásával kapcsolatos kötelezettségeket, amelyeket a mostani törvény alapelvi szintre emelt.

A perbeli hazugság tilalma és annak jogkövetkezményei a Plósz-féle Pp. hatálybalépése óta szabályozást nyernek perjogunkban, így

véleményem szerint célszerű és egyben szükségszerű is az eljárástámogatási és igazmondási kötelezettség alapelvének vizsgálata.

Szükséges azonban azt kiemelni, hogy a felek igazmondási kötelezettsége illetve eljárástámogatási kötelezettsége nem új, ezidáig nem ismert fogalom, alapelv, hanem a már fentebb említett „Plósz” féle polgári perrendtartásban és az 1952. évi polgári perrendtartásban is szerepelt és mint alapelv kötötte a feleket valamint fogódzkodót, segítséget nyújtott a jogalkalmazók számára az egyes jogszabályok jogértelmezése kapcsán.

A 2016. évi CXXX. törvény javaslatának általános indokolása szerint a perhatékonyság rendszerszintű biztosítása érdekében új alapelveket kell megfogalmazni, azokat át kell strukturálni a korábbi polgári perrendtartáshoz képest a javaslat szerint az alapelveket tartalmazó fejezetnek kizárólag azokat az elveket kell, illetve szabad rögzítenie, amelyek a per teljes életciklusa alatt érvényesülnek, amelyeknek az egész perrendtartáson átsugárzó hatásuk van. Az itt megfogalmazott elveknek a törvény rendelkezéseinek alkalmazása során érvényesülniük kell, mivel azok áthatják a részletszabályokat is. A javaslat szándékoltan csökkenti a kódex elején megjelenített alapelvek számát, és azokat – az 1952. évi III. törvény alapelveitől eltérően – tömören, koncentráltan, tételszerűen fogalmazza meg, ami az alapelvek minél magasabb absztrakciós szintjét hivatott a javaslat szerint biztosítani. A javaslat alapelveinek meghatározása a külföldi polgári perrendtartási törvények alapelveire is figyelemmel történt. Az utóbbi évtizedekben újrakodifikált európai külföldi perrendtartási törvények jelentős része tartalmaz külön alapelvi fejezetet. E külföldi modellek, például a szlovén polgári perrendtartás¹ a litván polgári perrendtartás², a horvát polgári perrendtartás³ terjedelmes, önálló szerkezeti egységben megjelenített tíz-tizenhét részletező alapelvet tartalmaznak. A mintaadónak tekinthető, a XIX. században kodifikált német⁴ és osztrák⁵ polgári perrendtartás külön

* A tanulmány az Igazságügyi Minisztérium jogászképzés színvonalának emelését célzó programjai keretében valósult meg.

¹ Zakon o pravdnem postopku, ZPP 1999. 2019/2.

² Civilinio proceso kodeksas, 2002.

³ Zakon o parničnom postupku, 1991.

⁴ Zivilprozessordnung, 1877.

⁵ Zivilprozessordnung, 1895.

fejezetben alapelveket nem rögzít, így a korabeli német és osztrák szabályozást alapul vevő Plósz-féle Pp. sem tartalmazott önálló alapelveket, azonban az egyes alapelvek megfogalmazások – ettől a tényről függetlenül – megtalálhatóak voltak. A javaslat e két megoldástól eltérően azt a kodifikációs módszert követte, amely például a 2011. január 1-jén hatályba lépett svájci szövetségi polgári perrendtartás⁶ önálló alapelveit⁷ is jellemzi, amely alapján a törvénykönyv egészére vonatkozó alapelvek jelennek meg a lehető legtömörebb megfogalmazásban. A javaslatban nem jelennek meg azok az igazságszolgáltatási alapelvek, amelyeket rögzítenek nemzetközi jogi dokumentumok, különösen az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény, az Emberi Jogok Európai 236 Egyezménye, az Alaptörvény, a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló törvény⁸ vagy a bírák jogállásáról és javadalmazásáról szóló törvény⁹, mert azok megismétlése az új polgári perrendtartásban szükségesnek len.¹⁰

II. Az alapelvek szintre emelés javaslata, valamint történeti előzménye

Ahogy azt már jelen munka bevezetőjében említettem a jogalkotó szándéka tömör alapelvek megfogalmazása volt, amely ki is tűnik a 2016. évi CXXX. törvény és az 1952. évi III. törvény (Továbbiakban: régi Pp.) összevetése során. A korábban hatályos polgári perrendtartás sokkal részletesebben tartalmazta a cselekmények illetve mulasztások meghatározását valamint az azokhoz fűződő esetleges joghátrányokat.

⁶ Zivilprozessordnung, ZPO, vom 19. Dezember 2008.

⁷ Zivilprozessordnung, 52-58. cikke

⁸ 2011. évi CLXI. törvény

⁹ 2011. évi CLXII. törvény

¹⁰ Forrás: <http://www.parlament.hu/irom40/11900/11900.pdf>

¹¹ Az 1952. évi III. törvény szerint: „E törvény rendelkezései alapján kiszabható pénzbírság legmagasabb összege ötszázezer forint azzal, hogy az nem haladhatja meg a pertárgy értékét. A kiszabott pénzbírságot szabadságvesztésre átváltoztatni nem lehet. A pénzbírság behajtására és hova fordítására azokat a 2019/2.

Az 1952. évi III. törvény 8. § (3), (4) és (5) bekezdése az alábbiakat tartalmazta:

(3) A bíróság pénzbírsággal (120. §¹¹) sújtja azt a felet vagy képviselőt, aki akár a tárgyaláson, akár valamely periratban jobb tudomása ellenére vagy nagyfokú gondatlanságból:

a) az ügyre vonatkozó oly tényről állít, amelyről bebizonyult, hogy valótlan, vagy az ügyre tartozó oly tényről tagad, amelyről bebizonyult, hogy igaz,

b) olyan tényről elhallgat, amelyről tudnia kellett, hogy a per eldöntése céljából jelentős, vagy

c) nyilvánvalóan alaptalanul hivatkozott valamely bizonyítékra.

(4) A bíróság pénzbírsággal (120. §) sújtja azt a felet (képviseletet), valamint más perbeli személyt, aki valamely nyilatkozatot indokolatlanul késedelmesen tesz meg, vagy azt felhívás ellenére sem teszi meg és ezáltal a per befejezését késlelteti.

(5) A bíróság azt a felet (képviseletet), aki egyes perbeli cselekményekkel indokolatlanul késedelmeskedik, valamely határidőt vagy határnapot mulaszt, vagy más módon felesleges költségeket okoz, a törvény értelmében a költségek megtérítésére való kötelezésen felül - pernyertességére vagy pervesztességére tekintet nélkül - pénzbírság megfizetésére kötelezi, továbbá a felet a törvényben meghatározott más jogkövetkezménnyel sújtja.

A 8. § (3) bekezdése alatt szabályozott igazmondási kötelezettség – amennyiben egészen pontosan szeretnénk fogalmazni, akkor nevesítve a perbeli hazugság tilalma – az 1911. évi I. törvénycikk hatálybalépése óta jelen van perjogi szabályozásunkban. Az 1911. évi I. törvénycikk 222. §-a¹² a régi Pp. 8. § (3)

jogszabályokat kell alkalmazni, amelyek a bíróságok által büntetőügyben kiszabott pénzbüntetésekre irányadók.”

¹² Az 1911. évi I. törvény szerint: Tényállítások, az ellenfél tényállításaira való nyilatkozatok, a bizonyítékok megnevezése vagy felmutatása és a rájuk vonatkozó nyilatkozatok rendszerint bármikor megtehetőek annak a tárgyalásnak a bezárásáig, amely a fennforgó kérdést elintéző határozatot megelőzi. A fél azonban, aki előterjesztésével, amelyeket a bíróság meggyőződése szerint korábban érvényesíthetett volna, a tárgyalás elhatalasítására okot ad, az ebből eredő költségekben még akkor is elmarasztalható, ha a perben nyertes. A bíróság

bekezdéséhez hasonlóan határozta meg az igazmondási kötelezettség tartalmát. A régi Pp. 8. §-a a felet és a képviselőt terhelő igazmondási kötelezettséget a jóhiszemű pervitel egyik elemeként szabályozta, emellett nevesítve a jóhiszemű joggyakorlás körébe tartozó, de az igazmondási kötelezettségen túlmutató elemeket is, így a perelhúzás tilalmát és minden olyan cselekmény megtételének tilalmát, amivel a fél felesleges költségeket okoz. Az elmúlt évtizedekben újrakodifikált európai polgári perrendtartási kódexekben is több helyen megjelenik az igazmondási kötelezettség nevesítése, de a mintaadónak tekintendő német és osztrák polgári perrendtartás is tartalmazza azt, tehát ezen okokból kiindulva alátámasztható a jogalkotó azon döntése, miszerint az igazmondási kötelezettséget, mint követelményt a jóhiszemű eljárás elvétől függetlenül, külön elvként kell megfogalmazni és a törvényben elhelyezni. A (3) bekezdés egyes pontjai alatt nevesített cselekmények átfogó elnevezése: perbeli hazugság. Az első és harmadik fordulat aktív magatartással valósul meg, a második passzív hozzáállással. A pénzbírság kiszabásának szubjektív feltétele a fél részéről tanúsított felróhatóság - szándékosság, illetve a nagyfokú gondatlanság - megléte.¹³

Egy a bírósági gyakorlat által meghozott döntés alapján a bíróság végzésével a felperes részére teljes személyes költségmentességet engedélyezett, majd egy későbbi végzésével a felperest további személyek perbevonására és a keresetleveléhez már csatolt költségmentességi nyomtatvány hiányainak pótlására, a jövedelmére vonatkozó további nyilatkozatok megtételére, okiratok csatolására hívta fel jogkövetkezmények terhe mellett. Miután ennek a végzésnek a felperes nem tett eleget, az elsőfokú bíróság végzésével a felperes részére engedélyezett személyes költségmentességet megvonta és a pert megszüntette.

A felperes a végzés mindkét rendelkezése ellen fellebbezést terjesztett elő. Egyebek mellett arra is hivatkozott, hogy változatlanul fennállnak a személyes költségmentesség engedélyezésének a feltételei.

A fellebbviteli bíróság az elsőfokú bíróság végzését helybenhagyta és a felperest pénzbírság megfizetésére kötelezte. Utóbbi rendelkezését a régi Pp. 8. § (3) bekezdés a) pontjára alapította. A végzés indoklásában kifejtettek szerint a bíróságnak hivatalos tudomása volt arról, hogy a felperes más bíróságon kérelmet terjesztett elő a jogtanácsosi névjegyzékbe való bejegyzése iránt, mely kérelméhez csatolta a 2007. július 1. napján és 2009. szeptember 1. napján kelt, vele megkötött munkaszerződéseket. E munkaszerződések tartalmából pedig az következik, hogy a személyes költségmentesség engedélyezésének jogszabályi feltételei már a kérelem előterjesztésekor sem álltak fenn, a kérelemben a felperes valótlán tényállításokat tett jövedelmi viszonyai vonatkozásában. A felperes fellebbezésében az végzés pénzbírság kiszabásáról szóló rendelkezésének hatályon kívül helyezését kérte. Előadása szerint 2008. szeptember 11-én, amikor a költségmentesség engedélyezése iránti kérelmet előterjesztette, a 2007-ben megkötött munkaszerződés még semmiféle jövedelmet nem eredményezett számára, a másik munkaszerződés megkötésére pedig a hiánypótlás elrendelése után került sor. A jogtanácsosi névjegyzékbe való bejegyzés iránti kérelmet elutasította a bíróság, mert nem találta igazoltnak a munkaviszony fennállását. A felperes tehát nem tanúsított a pénzbírság kiszabását megalapozó rosszhiszemű pervitelt. A fellebbviteli bíróság szerint a fellebbezés alapos volt. A Pp. 8. §-a a per elhúzására irányuló, feleslegesen többletköltségeket okozó magatartások mellett az igazmondási kötelezettség megsértését tekinti a pénzbírság kiszabását megalapozó, rosszhiszemű magatartásnak. A régi Pp. 8. § (3) bekezdésének a) pontja

a félnek az előbbi §-ban említett oly utólagos előadásait és utólagosan ajánlott bizonyítékait, a melyek figyelembevétele a tárgyalás elhalasztását tenné szükségessé, hivatalból is figyelmen kívül hagyhatja, ha arról győződik meg, hogy a fél előadásait az ügy elintézésének késleltetése végett szándékosan halogatta. Azt a felet vagy képviselőt, a ki jobb tudomása ellenére az ügyre 2019/2.

tartozó oly tényt állít, a mely nyilvánvalólag valótlán, az ügyre tartozó tényt nyilvánvalólag alaptalanul tagad, vagy nyilvánvalólag alaptalanul hivatkozik valamely bizonyítékra, a bíróság hatszáz koronáig terjedhető pénzbírsággal bünteti.

¹³ 1952. évi III. törvény 8. § (3) bekezdésének indoklása

azonban nem általában a valótlan tényállítások megtételét, vagy valós tények tagadását kívánja pénzbírsággal szankcionálni, hanem csak az ügyre vonatkozó valótlan tényállításokat és csak az ügyre tartozó való tények tagadását. A régi Pp. 8. § (3) bekezdésének b) pontja sem bármilyen, hanem csak a per eldöntése szempontjából jelentőséggel bíró tény elhallgatásának tulajdonít a pénzbírság kiszabása szempontjából jelentőséget, ahogy a régi Pp. 8. § (3) bekezdés c) pontjának alkalmazására is csak a per eldöntése szempontjából jelentőséggel bíró bizonyítékra való alaptalan hivatkozás esetén kerülhet sor. A tulajdonjog megállapítása iránti perben az a körülmény, hogy a felperes a költségmentesség engedélyezése iránti kérelmében jövedelmi viszonyaira vonatkozóan esetleg valótlan tényállítást tett, nem érintette, nem érinthette az ügy érdemi elbírálását, annak jelen ügyben a költségmentesség megvonása szempontjából volt jelentősége. A költségmentesség engedélyezése céljából tett tényállítás nem minősül a régi Pp. 8. § (3) bekezdés a) pontja szerinti „ügyre vonatkozó” - „ügyre tartozó” - tényállításnak. A valótlan nyilatkozatnak esetleg büntetőjogi következménye lehet, figyelemmel a 2/1968. (I. 24.) IM rendelet¹⁴ 2. számú mellékletében írtakra.¹⁵

Ahogy azt látjuk a hivatkozott bírósági határozatból, a tényállításnak nem egyszerűen az eljárás alatt kell megtörténnie, ez nem elégséges feltétel ahhoz, hogy a régi Pp. 8. § (3) bekezdésének pontjait tudjuk alkalmazni és így a kötelezettséget szegő féllel szemben jogkövetkezményt alkalmazzunk, hanem szükséges az is, hogy az adott tényállítás az eljárás szempontjából nézve kifejezetten az ügy tárgyára irányuljon, tehát azok a tényállítások illetve nyilatkozatok - amelyek esetleges, járulékos kérdésekre vonatkoznak - nem tartoznak a régi Pp. 8. § (3) bekezdésének hatálya alá.

A bíróság egy másik eseti döntése - amely irányadó a gyakorlat számára – az alábbi tényállás szerint egy társaság végelszámolási eljárásával kapcsolatos jogszabálysértés miatt járt el. A tényállás alapján a társaság

végelszámolási eljárásának megindítását a cégbíróság a cégközlönyben tette közzé. Ezt követően a cégbíróság figyelemmel arra, hogy a végelszámolás kezdetétől számított egy év eltelt, felhívta a végelszámolót, hogy ha a végelszámolás befejeződött, az ezzel kapcsolatos iratokat a cégbírósághoz nyújtsa be, és kérje a cég törlését, amennyiben nem fejeződött be, úgy az 1991. évi XLIX. törvény (Továbbiakban: Cstv.) 73. § (4) bekezdésében írt tájékoztatási kötelezettségének tegyen eleget. A bíróság figyelmeztette a végelszámolót, hogy amennyiben a fenti felhívásnak 15 napon belül nem tesz eleget, és a késedelmét elfogadható indokkal nem tudja kimenteni, a cégbíróság az 1997. évi CXLV. törvény (továbbiakban: Ctv.) 49-54. § szerint jár el. A végelszámoló a felhívásban foglaltaknak nem tett eleget, ezért a cégbíróság végzésében 100.000,- Ft pénzbírsággal sújtotta a végelszámolót. A végzés indokolása szerint a végelszámoló a cégbíróság felhívására nem tett bejelentést a végelszámolás befejezéséről vagy annak akadályáról, a bíróság ezért a rendelkező részben írtak szerint határozott az Ctv. 52. § (3) bekezdése. A végzés ellen a végelszámoló fellebbezett és kérte, hogy a másodfokú bíróság a végzés pénzbírság kiszabása elrendelő részét változtassa meg úgy, hogy nem szab ki pénzbírságot, másodlagosan a bírság összegének csökkentését kérte. Arra hivatkozott, hogy a társasággal fennálló munkaviszonya megszűnt, a cég tulajdonosaival személyes kapcsolata oly mértékben megromlott, hogy a cég irataiba való betekintése, a végelszámolási eljárással kapcsolatos tevékenység folytatása lehetetlenné vált. Erről a körülményről a megyei bíróságot korábban tájékoztatta. Az eljárás során az ítélőtábla a fellebbezést megalapozottnak találta. A Cstv. 73. § (4) bekezdése alapján a végelszámolás kezdetét követő egy év elteltével a végelszámolónak tájékoztatót kell készítenie, melyben be kell mutatnia a végelszámolás alatt álló gazdálkodó szervezet helyzetét, annak indokolását, hogy az eljárás befejezésére miért nem került sor, továbbá tájékoztatást kell adni az eljárás befejezésének várható időpontjáról. A tájékoztatót a végelszámoló megküldi a cégbíróságnak, a jogutód

¹⁴ Jelen tanulmány megírásakor a 2/1968. (I. 24.) IM rendelet már nem volt hatályos, azt az 26/2017 (XII.27.) IM Rendelet hatályon kívül helyezte. 2019/2.

¹⁵ BH 2011.46.

nélküli megszűnést kimondó szervnek, illetve a gazdálkodó szervezet hitelezőinek illetve a választmányának. Helyesen járt el tehát az elsőfokú bíróság, amikor a végelszámolás kezdetét követő egy év elteltével a végelszámolót felhívta a végzésben megjelölt tájékoztató benyújtására. Tévedett azonban, amikor a végelszámoló mulasztása esetére az Ctv. 49- 54. § alkalmazását helyezte kilátásba. A Cstv. 1. § (4) bekezdése szerint a végelszámolási eljárás olyan eljárás, amelynek során a nem fizetéképtelen gazdálkodó szervezet a jogutód nélküli megszűnését elhatározva a hitelezőit kielégíti. A Cstv. 6. § (1) bekezdése szerint a végelszámolás a cégbíróság hatáskörébe tartozó nemperes eljárás. A Cstv. 6. § (2) bekezdése szerint azokra az eljárási kérdésekre, amelyeket e törvény külön nem szabályoz a régi Pp.¹⁶ rendelkezései a polgári nemperes eljárás sajátosságaiból eredő eltérésekkel megfelelően irányadóak. Mindebből következik, hogy a végelszámolási eljárásban a Ctv. nem alkalmazható. Az elsőfokú bíróság végzésében tévesen jelölte meg a Pp. alkalmazott rendelkezését is. Az 1999. évi CX. tv. 2. §-ának hatálya a 2000. január 1-je után indult ügyekre terjedt ki. Ezért a végelszámolási eljárásban a régi Pp.-nek az e törvénnyel megállapított I. fejezetét kell alkalmazni. A jogok rendeltetészerű gyakorlását, a rosszhiszemű pervitel tilalmát, és az emiatt alkalmazható szankciókat a régi Pp. 8. §-a tartalmazza. A Pp. 8. § (2) bekezdése szerint a bíróság a feleket a perbeli jogok jóhiszemű gyakorlására figyelmeztetni köteles. A figyelmeztetésnek ki kell terjednie a rosszhiszemű pervitel következményeire is. A következetes és állandó bírói gyakorlat szerint a Pp. 8. § (3) bekezdése és a Cstv. 33. § (1) bekezdése alapján pénzbírság kiszabására akkor kerülhet sor, ha a bíróság előzetesen és konkrétan felhívja az érintetteket a kötelezettségeik teljesítésére, pontosan megjelöli, hogy milyen adatokat, mely határ-időre kell szolgáltatniuk, és egyúttal figyelmezteti mulasztásuknak jogkövetkezményeire is. Az elsőfokú bíróság végzése tájékoztatta a végelszámolót arról, hogy milyen tájékoztatót kell elkészítenie, a tájékoztató benyújtására megfelelő határidőt biztosított, a végzés azonban nem

tartalmazta azt, hogy a határidő elmulasztása esetén a végelszámolóval szemben pénzbírság kiszabásának van helye.¹⁷

Mint ahogy ez a hivatkozott bírói döntés és az abban foglalt bírói gyakorlat is mutatja, a bíróságnak tájékoztatási kötelezettsége van a féllel szemben az esetleges jogkövetkezmények alkalmazása tekintetében és amennyiben ezt nem teszi meg, úgy az általa hozott döntés eljárási hibában szenved és így a kötelezett félnek lehetősége adódik, hogy a döntést megfellebbezze. Véleményem szerint a másik fontos levonandó következtetés ezen bírói döntésből az, hogy a régi Pp. hatálya alatt az esetleges hallgatás is megvalósította az igazmondási kötelezettség megszegését, amelyre vonatkozó konkrét jogszabályi rendelkezés a 2016. évi CXXX. törvényben nem található meg. Ebből adódóan a feleknek talán több lehetőségük van arra, hogy az eljárásban releváns tényeket, információkat a elhallgassanak és így a bíróság számára releváns adatokat ne közöljenek, amelynek esetleges következménye, hogy a bíróság nem képes kellően alátámasztott ítéletet hozni.

A 8. § (4) bekezdésben foglalt tevékenységek összefoglaló elnevezéseként a perelhúzást mondhatjuk. Az indokolatlan késedelmeskedés fogalma alatt a szándékosság mellett a gondatlanságra visszavezethető mulasztások is e körbe sorolhatók. A késedelem akkor indokolatlan, ha a fél előzetesen nem jelzi a bíróság felé a határidő betartását akadályozó körülményeket, illetve, ha a késedelmét utóbb sem menti ki. A késedelem kimentésénél a félnek azt kell megfelelően valószínűsítienie, hogy a késedelem rajta kívül álló okból következett be. A per befejezésének késleltetése az a bekövetkezett hátrány, amely a pénzbírság kiszabásának feltétele. Ha a hátrány nem következett be, e rendelkezés alkalmazásával pénzbírság kiszabására nem kerülhet sor.¹⁸

Az elsőfokú bíróság felhívta az alperest és képviselőjét egy meghatározott okirat 15 napon belül történő becsatolására. A felhívásban foglaltaknak az alperes csak

¹⁶ A tanulmány megírásakor már a Pp. rendelkezéseit kell megfelelően alkalmazni, hiszen a Polgári perrendtartás a Cstv. háttérjogszabálya a továbbiakban is. 2019/2.

¹⁷ BDT.2004.987.

¹⁸ 1952. évi III. törvény 8. § (4) bekezdés indokolása

késedelmesen tett eleget, azonban ekkor is hiányosan, mert a bíróság részéről kért okirat mellékletét képező az okirat egy meghatározott pontjában hivatkozott mellékleteket nem csatolta. Az okirat szövegéből megállapítható, hogy a mellékletek azoknak az eszközöknek a felsorolását tartalmazzák, melyeket a történeti tényállás alapján az adott ügyben relevánsak. A hiányolt mellékletek nélkül az okiratot az eljáró bíróság nem tudta értelmezni. Ezen indokokra figyelemmel helyesen hívta fel a bíróság ismételt az alperesi képviselőt pénzbírság terhe mellett a mellékletek 8 napon belül történő csatolására. Bár az alperesi képviselő a felhívást átvette, az abban foglaltaknak sem a megadott határidőn belül, sem a pénzbírság kiszabását megelőzően nem tett eleget, a mellékleteket csak a fellebbezéssel az alapeljárást követően csatolta. Az alperes képviselője a fellebbezésében arra hivatkozott, hogy az általa képviselt társaság szervezeti átalakítása miatt húzódott el az iratok beszerzése és ezen indokok miatt nem tudott eleget tenni a bíróság felhívásának. A fellebbezési bíróság a három hónapot meghaladó késedelem kimentésére ezt a hivatkozást nem találta alaposnak. Az iratokból az állapítható meg, hogy a bíróság felhívásának kiadását követően az alperesi képviselő egyetlen alkalommal sem kérte a határidő meghosszabbítását az akadályok közlésével, holott erre lehetősége lett volna a hatályos szabályozás alapján. Késedelme a per mielőbbi befejezését késleltette, a régi Pp. 8. § (4) bekezdése alapján tehát helye volt a bírság kiszabásának, függetlenül attól, hogy a késleltetés érdekében állt-e vagy sem.¹⁹

Álláspontom szerint a bírósági gyakorlat a pénzbírság kiszabásával kapcsolatosan egy fontos jogelvet alakított ki, illetve tisztázott. Ez alapján, ha a fél az eljárás mihamarabbi lefolyását bárminemű cselekményével vagy mulasztásával akadályozza, úgy a peranyagszolgáltatás elvét sérti és így vele szemben pénzbírságot lehet kiszabni. Ez alapján megállapítható, hogy nem szükséges a fél szándékos magatartása vagy az, hogy az adott eredmény elérése érdekében állt avagy sem, egyszerűen a peranyagszolgáltatás elmaradásából eredő késedelem megalapozza ezt.

III. A 2016. évi CXXX. törvény javaslata

Az új törvény illetve annak javaslata a régi Pp. jóhiszeműség elvétől elválasztotta az igazmondás kötelezettségét illetve a felek eljárás-támogatási kötelezettségét. Véleményem szerint a felek eljárás-támogatási kötelezettsége valójában a peranyagszolgáltatás elvének szinonim fogalma.

A régi Pp. is tartalmazta a feleket terhelő kötelezettséget a per előre vitele érdekében, így a régi Pp. 141. § (2) bekezdése alatt, amikor előírja, hogy a fél tényállításait, nyilatkozatait, bizonyítékait a per állása szerint a „gondos és az eljárást elősegítő” pervitelnek megfelelő időben köteles előadni. Ezt emelte alapelvi szintre a javaslat. A javaslat az eljárás-támogatási kötelezettséggel együtt, azzal összefüggésben nevesíti a felek peranyag-szolgáltatási kötelezettségét, hasonlóan az osztrák polgári perrendtartás 178. § (1) bekezdésével. A javaslat a fél eljárás-támogatási kötelezettsége körében helyezi el a felet terhelő igazmondási kötelezettséget is, ami a peranyag szolgáltatásához is szorosan kapcsolódik. A perbeli hazugság tilalma és annak jogkövetkezményei a Plósz-féle Pp. hatálybalépése óta szabályozást nyernek perjogunkban. A törvénycikk 222. §-a a hatályos Pp. 8. § (3) bekezdéséhez hasonlóan határozta meg azt, hogy milyen cselekményekkel valósul meg a perbeli hazugság. A régi Pp. 8. §-a a felet és a képviselőt terhelő igazmondási kötelezettséget a jóhiszemű pervitel egyik elemeként szabályozza, emellett nevesítve a jóhiszemű joggyakorlás körébe tartozó, de az igazmondási kötelezettségen túlmutató elemeket is, így a perelhúzás és minden olyan cselekmény megtételének tilalmát, amivel a fél felesleges költségeket okoz. A javaslat a régi Pp.-től eltérő szemlélettel, a felek eljárás-támogatási kötelezettségével köti össze, annak elemeként nevesíti az igazmondási kötelezettséget. Ennek egyik indoka, hogy a régi Pp. 8. §-ában foglalt egyes rendelkezések címzetti köre eltérő. Míg a régi Pp. 8. § (1) bekezdés alatt rögzített „rendeltetés-szerű joggyakorlás” követelményének

¹⁹ BDT.2005.1252.
2019/2.

címzettjei a felek és a per más résztvevői, hasonlóan a 8. § (4) bekezdése alatt nevesített perelhúzás tilalmához, addig a régi Pp. 8. § (3) bekezdés alatt előírt igazmondási kötelezettség - perbeli hazugság tilalmának - címzettjei kizárólag a felek, illetve képviselőik. A javaslat szerint a dogmatikai tisztaság is megköveteli a hatályos szabályozás felülvizsgálatát. Emellett a polgári per társadalmi költségei is szükségessé teszik a fél felelősségének hangsúlyozását a tényállítások, és az általa megtett nyilatkozatok valóságtartalma tekintetében. A javaslat által előírt igazmondási kötelezettség alapján a felek a valóság feltárására csak annyiban kötelezhetők, amennyiben nyilatkozatot kívánnak tenni. Olyan tények, körülmények feltárására, amely a bíróság elé vitt jogaik érvényesítésével, perbeli érdekeikkel ellentétesek, nem kötelezhetők, vagyis nem ír elő abszolút igazmondási kötelezettséget a törvény. A felek igazmondási kötelezettsége az aktív és a passzív tényállításokra terjed ki. Az igazmondási kötelezettség irányadó a képviselőre és a beavatkozóra is, amennyiben tényállítást vagy nyilatkozatot tesz. Mivel az eljárás egyéb résztvevői, különösen a bizonyítási eszköznek tekintett tanú, szakértő dogmatikai szempontból a félétől eltérő megítélés alá eső tényállításokat tesznek, ezért az ő tekintetükben, a rájuk vonatkozó speciális szabályok - hamis tanúzás, hamis véleményadás stb. - és jogkövetkezmények irányadók. Az elmúlt évtizedekben újrakodifikált több európai kódexben is nevesítik az igazmondási kötelezettséget, így pl. a szlovén polgári perrendtartás 9. §-ában, de a mintaadónak tekintendő német és osztrák polgári perrendtartás is tartalmazza azt. A német polgári perrendtartás (ZPO) 138. § (1) bekezdése szerint „a felek ténybeli nyilatkozataikat teljes körűen és a valóságnak megfelelően kötelesek előadni.” Az osztrák polgári perrendtartás 178. § (1) és (2) bekezdése a Javaslat jelen §-ához hasonlóan együtt szabályozza a fél eljárás-támogatási, peranyag-szolgáltatási és igazmondási kötelezettségét.²⁰

Ahogy azt a javaslat indokolásában is olvashatjuk, a jogalkotó a nyugat-európai illetve hazánk nyugati szomszédainak polgári perrendtartását vizsgálta meg és azt állapította meg, hogy célszerűbb a jóhiszeműség elvétől külön szabályozni az igazmondási kötelezettséget és a felek eljárás-támogatási kötelezettségét. Az alapelvrendszer újragondolása következtében mind a felekre, illetve esetenként az eljárásban résztvevő személyekre is nagyobb felelősség hárul a per jogszerű és hatékony lefolytatása körében.²¹

Mivel a javaslat és a végül elfogadott törvényszövegből kikerült az a tétel, miszerint az olyan tény elhallgatása, amely az eljárás szempontjából jelentős megvalósítja a jogsértést, így a félnek vagy feleknek jogában áll az, hogy jelentős tények esetében a hallgatás védelmét vegye igénybe. Amennyiben a pertaktikai elhallgatás keretében elhallgatott, de az ügyre vonatkozó lényeges tény az ellenérdekű fél szempontjából jelentőséggel bír, úgy az ellenérdekű fél rendelkezési jogának és felelősségének körébe tartozik az erre a tényre vonatkozó nyilatkozattételre felhívás és bizonyítás indítványozása.²²

A pertaktikai hallgatás megértése végett szükséges azon okok feltárása is, amelyek a felek illetve képviselőik magatartását megalapozzák. Vannak olyan esetek, amikor a fél érdekében áll a per elhúzása, azonban vannak olyan esetek amikor viszont az eljáró képviselő érdekében áll kizárólagosan a per elhúzása.

IV. A perelhúzás okai

A polgári per befejezésének időpontja szempontjából általánosságban kijelenthető, hogy a felek érdekeit szokták hangsúlyozni, mint akik az eljárás lefolyásában érdekeltek. „Azt tartják, és sokszor ez így is van, hogy a felperesek általában a gyors, az alperesek általában a lassú perbefejezésben érdekeltek. Talán helyesebb ezt kissé bonyolultabban úgy fogalmazni, hogy a pernyerésre nagyobb esélyt

²⁰ <http://www.parlament.hu/irom40/11900/11900.pdf>

²¹ <https://arsboni.hu/igazmondas-es-elhallgatas-az-uj-polgari-perrendtartasban/> 2019/2.

²² <https://arsboni.hu/igazmondas-es-elhallgatas-az-uj-polgari-perrendtartasban/>

érző fél sürgeti, a kisebb esélyt érző fél lassítja a perbefejezést.”²³

A perelhúzás okait elsősorban a felek érdekei között kell keresnünk, megvizsgálunk. A per elvesztésétől tartó alperes különösen akkor kívánhatja a polgári per elhúzódását, ha arra számít, hogy egy későbbi időpontban jobban tud teljesíteni, vagy csak egyszerűen az elvesztett per kedvezőtlen hatásait későbbre akarja tolni, vagy esetleg a pervesztesség miatt keletkezett kötelezettségei fedezetét kívánja elvonni, akképpen, hogy ingatlanaitól, nagy értékű ingóságaitól valamint számlán kezelt pénzüsségeitől megválíék, azokat eltünteti. Megállapítható, hogy ilyenkor a fél csak időt akar nyerni magának. Habscheid ezt úgy fogalmazta meg, hogy „ha a félnek már eleve, vagy a per folyamán a per elvesztésével kell számolnia, abban az esetben emberileg megérthető, ha a fél az eljárás késedelmes befejezésén és a fenyegető végrehajtás elodázásán fáradozik.”²⁴ Az adós ekkor tulajdonképpen a pert olyan hitelnek tekinti, amelynek a tartama alatt nem kell törlesztenie a hitelezőjének. Különösen alacsony kamatszint mellett lehet csábító ez a megoldás, amelynek a segítségével az adós hitelbírálat és biztosítékok adása nélkül kerül olyan helyzetbe, mintha a tartozása kiegyenlítésére hitelt vett volna fel. Emellett megemlíthetjük azt az esetet, amikor az alperes csak időt akar nyerni a végrehajtás alapjául szolgáló vagyon kimentésére. Az előbbi esetkörtől meg kell különböztetni azt, amikor a gazdaságilag erősebb fél azért kívánja a per elhúzódását, hogy rá nézve kedvezőbb alkut tudjon kötni a gazdaságilag gyengébb ellenfelével, aki rendszerint nem engedheti meg magának a hosszan tartó eljárást. Ilyen esetben az, aki anyagilag rászorul, inkább belemegy egy számára kedvezőtlenebb alkuba is, minthogy kivárja a hosszú éveken át tartó per végét. Emellett egy elhúzódó eljárásban a felmerülő perköltség is az alku megkötésére ösztönözheti a felet, ilyen esetben

ugyanis a költségek előre kalkulálhatatlanokká válnak és a szintjük gyakran eléri, vagy meghaladja a követelt összeg mértékét. Ezzel összefüggésben Chiarloni hívja fel a figyelmet arra a jelenségre, hogy Olaszországban a biztosító társaságok gyakran azért törekszenek a perek elhúzására, hogy tisztességtelen perbeli alkut köthessenek a károsultakkal, akik nem képesek kivárni a több évig elhúzódó eljárásokat.²⁵ A polgári perek elhúzódása és az ennek eredményeként felmerülő aránytalanul magas költségek így ahhoz vezetnek, hogy a gazdaságilag gyengébb helyzetben levő felek inkább elfogadják a számukra kedvezőtlenebb ajánlatot is. Ezekben az esetekben a perelhúzást alkalmazó fél magatartását racionálisnak tekinthetjük, hiszen az általa elérni kívánt helyzetet kedvezőbbnek ítéli meg annál, mint a perelhúzó taktikák alkalmazása nélkül lenne. Ilyenkor a fél – a rendelkezésre álló adatok, tények valamint saját várakozásai alapján – kalkulál az elérhető előnyökkel és az ennek elérése során felmerülő kockázatokkal. Mindezek alapján pedig döntést hoz arról, hogy milyen perbeli taktikát kövessen. Ez a mérlegelés a különböző helyzetben lévő felek esetében rendkívül eltérő lehet. Egy likviditási gondokkal küzdő alperes, aki csak időt kíván nyerni a teljesítésre valószínűleg sokkal egyszerűbb módon mérlegel, mint egy biztosító társaság, akinek az alkalmazásában magasan kvalifikált közgazdászok végeznek kockázatelemzéseket, valószínűleg az ilyen eshetőségekre vonatkozóan is. Ezekről élesen el kell különítenünk a feleknek azokat az érdekeit, amelyek – az előbbi összefüggés szempontjából – nem racionális megfontolásokból fakadnak. Ilyenek lehetnek a különböző érzelmek, mint a harag, vagy a bosszú. Míg ugyanis az első csoport esetében a bíróság által kiszabható szankciók olyan kockázatnak minősülnek, amellyel a felek számolnak, addig a második esetében ilyenről nem beszélhetünk és így azok esetében a szankciók preventív hatása nem állapítható meg.²⁶

²³ Kiss Daisy: Az ügyvédek nagy kézikönyve. Complex Kiadó Jogi és Üzleti Tartalomsgazdálkodó Kft., Budapest, 2010., 347. o.

²⁴ Walther J. Habscheid: A polgári per koncentrállását célzó újabb irányzatok az NSzK-ban, Olaszországban, Franciaországban és Svájcban, fordította: Schelnitz György, Jogtudományi Közlöny, 26/1971, 27. o. 2019/2.

²⁵ Sergio Chiarloni: Civil Justice and its Paradoxes: An Italian Perspective. In Adrian Zuckerman (Ed.): Civil Justice in Crisis. Comparative Perspectives of Civil Procedure. Oxford University Press, New York, 1999. 276. o.

²⁶ Czoboly Gergely, A perelhúzóadás megakadályozásának eljárási eszközei, Pécs, 2013., 152-154. o.

A perelhúzás okai között említhetjük a jogi képviselők magatartását, amikor nem az ügyfelek, hanem azok jogi képviselőinek érdekében áll a per elhúzódása. Ezek az esetek leginkább a bevételek növelése érdekében következnek be, azonban nem csak ez az egy ok, amely kiváltja a jogi képviselők perelhúzó magatartását.

Amennyiben az ügyvédi érdekeket csoportosítanánk, úgy három csoportot tudunk megkülönböztetni. Az első csoportba tartoznak az ügyvéd szakmai érdekei. Például az az esetet sorolhatjuk ide, amikor az ügyvéd a rá bízott ügyben szakmailag kifogástalanul kívánja képviselni ügyfelét, amely adott esetben a perek elhúzódásához is vezethetnek. Megállapítható, hogy az ügyvédek gyakran a polgári perbeli szerepük megfelelő teljesítése érdekében húzzák el a peres eljárásokat. Álláspontja szerint „saját érdekük nem csak a fizetségük maximalizálásában merül ki, de arra is kiterjed, hogy biztosítsák a helyzetüket egy esetleges kártérítési perekben. Annak érdekében ugyanis, hogy minimalizálni tudják a gondatlanságból fakadó felelősségüket, az ügyvédek természetesen hajlamosak követni valamennyi eljárási utat, amely nyitva áll előttük”, ez pedig a perek elhúzódásához vezethet.²⁷ Gyakran ezzel magyarázható az is, hogy az ügyvédek visszatartják az információkat és azokat az eljárás megfelelő szakaszában adják csak elő, amely meghatározott eljárásjogi környezetben a fellebbezési eljárást jelenti, illetve az ellenérdekű felek közötti esetleges egyezségkötési szándékot csökkentheti. A megfelelően időzített bizonyíték sokkal nagyobb hatást tud gyakorolni a bíróság tagjaira és képes egy per menetét teljes egészében megfordítani.^{28, 29}

Második csoportba sorolhatók az ügyvéd nem jogszerű érdekei, amelyek hatására az ügyvédek büntetőjogilag fenyegetett

cselekményeket valósítanak meg. Ilyen lehet például, ha az ügyvéd az ellenérdekű féltől vagy más harmadik személytől pénzt fogad el, amelyet azért kap az ügyvéd, hogy elveszítsen egy pert. Ritkábban, de ilyen érdekek is vezethetnek egy ügyvédet perelhúzó taktikák alkalmazására. Álláspontom szerint ez az ügyvédek részéről nem gyakori magatartás, hiszen saját egzisztenciáját veszítené el azáltal, hogy saját ügyfelei pervesztesek lesznek, amelynek lehetséges következménye, hogy ügyfelei az adott ügyvéd szakmai hozzá nem értését fogják más személyek részére továbbítani.

A harmadik csoportba az ügyvéd azon érdekei sorolhatók, amelyek nem tekinthetők ugyan jogszerűtlennek, ugyanakkor nem is tartoznak a szakmailag elfogadott, kívánatos érdekei közé. Verkiik erre az ügyvédi munkadíjat hozza fel példaként, amely bár jogszerű érdek, de nem kapcsolódik közvetlenül a szakmaisághoz. Zuckerman is megállapítja, hogy a feleken kívül az ügyvédeknek is vannak saját, a felektől elkülönülő érdekeik, így különösen a díjazásuk. Ezzel kapcsolatban állapítja meg, hogy „csoda lenne, ha nem létezne kapcsolat az ügyvédek anyagi érdeke és a pereskedési gyakorlat között” akkor, amikor az eljárási szabályok megfelelő pertaktikai lehetőségeket biztosítanak ehhez és az ügyfelek részéről sincs ezzel szemben ellenállás.³⁰

A perelhúzó taktikák alkalmazása szempontjából tehát alapvetően két érdekcsoportot azonosíthatunk, így egyfelől a felek érdekeit, másfelől pedig az ügyvédek saját érdekeit. Ezek jellemzően az ügyvéd személyénél találkoznak, akinél az érdekek felerősíthetők, vagy akár ki is olthatják egymást. A későbbi ítélethozatalban érdekelt ügyfél érdekeit az ügyvédje szem előtt tarthatja és olyan eljárásjogi eszközöket vehet igénybe, amelyek a perek elhúzódásához vezetnek. Ezt továbbá erősítetik az ügyvédeknek a saját érdekei is, akiknek ügyfeleik érdekeitől függetlenül is

²⁷ A.A.S. Zuckerman: Reform in the Shadow of Lawyers' Interests. In A.A.S. Zuckerman – Ross Cranston (Eds.): Reform of Civil Procedure. Essays on 'Access to Justice', Clarendon Press, Oxford, 1995, 65. o.

²⁸ Ez az állítás az 1952. évi III. törvényre igaz volt, azonban a 2016. évi CXXX. törvény osztott 2019/2.

perszerkezete miatt a továbbiakban nincs mód arra, hogy a jogi képviselő a bizonyítékokat az eljárás alatt „csepegtesse” a bíróság számára.

²⁹ Czoboly Gergely, A perelhúzóadás megakadályozásának eljárási eszközei, Pécs, 2013., 154. o.

³⁰ Czoboly Gergely, A perelhúzóadás megakadályozásának eljárási eszközei, Pécs, 2013., 155. o.

szándékában állhat az eljárás késleltetése. Ugyanakkor ezek gyengíthetik, illetőleg szélsőséges esetben akár ki is olthatják egymást. A fentiekből továbbá azt is láthatjuk, hogy a perelhúzó taktikák alkalmazására legtöbb esetben racionális érdekek sarkallják a feleket és az ügyvédek is.³¹

Ezen okokból is megállapítható, hogy az alapelvek és a részletszabályok hatékony alkalmazása illetve véleményem szerint az osztott perszerkezet alkalmas lehet arra, hogy a felek időhúzó pertaktikáját visszaszorítsa és így az eljárások időtartamát csökkentse. Amennyiben a felek tartózkodnak a perelhúzó magatartástól, úgy egyenes arányban a jóhiszemű eljárás elvének illetve a felek eljárástámogatási kötelezettségének megfelelő magatartások aránya is növekedni fog álláspontom szerint.

V. A 2016. évi CXXX. törvény által megalkotott alapelv

Ahogy azt már korábban is kifejtettem a jogalkotó arra az álláspontra helyezkedett, hogy az igazmondási kötelezettség és felek eljárástámogatási kötelezettsége együtt kezelhető illetve szabályozható. A korábbi jogi szabályozástól eltérve nem a jóhiszeműség elvével együtt került szabályozásra, amely azonban megfelel a nyugat-európai tendenciáknak is. Ez az igazmondási kötelezettség a jogszabály sorai alapján a közreműködőkre – tanúra, szakértőre, egyéb eljárásban szereplő személyekre – is kiterjed, azonban álláspontom szerint ez a gyakorlatban nem valósul meg.

A 2016. évi CXXX. törvény 4. § szerint: „(1) *A felek kötelesek előmozdítani az eljárás koncentrált lefolytatását és befejezését.*

(2) *A perben jelentős tények állítása, és az alátámasztásukra szolgáló bizonyítékok rendelkezésre bocsátása - törvény eltérő rendelkezése hiányában - a feleket terheli.*

(3) *A felek tényállításait és egyéb, tényekre vonatkozó nyilatkozataikat a valóságnak megfelelően kötelesek előadni.*

(4) *A bíróság azt a felet, aki önhibájából a perben jelentős tények tekintetében olyan nyilatkozatot tesz,*

amelyről bebizonyosodik, hogy valótlan, pénzbírság megfizetésére kötelezi, valamint az e törvényben meghatározott más jogkövetkezménnyel sújti.”

A polgári peres eljárás során a bíróságnak kötelezettsége, hogy a tanút a hamis tanúzás jogkövetkezményeiről tájékoztassa illetve véleményem szerint a bíróságnak további kötelezettsége a tanúhoz olyan kérdések feltétele, amellyel az adott ügy tényállását tisztázni lehet, hiszen ez a bíróság közrehatási kötelezettségéből következik. Ezzel összefüggésben a tanú nem köteles arra, hogy tanúvallomását összefüggésben adja el, hanem az igazmondási kötelezettségének történő megfelelő magatartásnak tekintjük azt is, amennyiben a számára feltett kérdésekre legjobb tudomása szerint válaszol. Ez véleményem szerint ellentétes a Pp.-ben foglalt törvényi rendelkezéssel, hiszen ott azt találhatjuk, hogy a valóságnak megfelelően kötelesek előadni nyilatkozataikat a felek. Ezen megfogalmazás azonban véleményem szerint problematikus, hiszen így az igazmondási kötelezettség nem terjed ki a per egyéb alanyaira, hanem csak kizárólagosan a jóhiszemű eljárás elve, amely azonban egy tágabb kör – mint, ahogy az az indokolásban is szerepel – és így az igazmondási kötelezettséget is magában foglalja.

Összességében kérdést vet fel az a tény, hogy a jogszabályi rendelkezés alapján az igazmondási kötelezettség kizárólag az eljárásban érdekelt felekre terjed ki, így véleményem szerint célszerű lenne, annak kiegészítése a perben szereplő egyéb alanyokkal. Egyértelmű azonban, hogy a felekre külön nincs semmi olyanfajta hátrányos jogkövetkezmény kilátásba helyezve, mint például a tanúval vagy a szakértővel szemben, de ettől függetlenül az alapelvi szabályozásban célszerű lenne a per egyéb alanyaira történő hivatkozás.

A felek eljárástámogatási kötelezettsége a Pp.-ben kiemelt szerepet tölt be, hiszen annak egyik legfontosabb célkitűzése az eljárások gyorsítása valamint a költségek csökkentése. Ezen célok elérése érdekében a feleknek egymással valamint a bírósággal is szorosan együtt kell működniük, hiszen a perfelvételt

³¹ Czoboly Gergely, A perelhúzóadás megakadályozásának eljárási eszközei, Pécs, 2013., 156. o. 2019/2.

lezáró végzés meghozataláig minden olyan jognyilatkozatot, bizonyítékot és bizonyítási indítványt meg kell tenniük, amely a perbeni ügy tisztázásához és végső soron annak megoldásához segítséget nyújt. Véleményem szerint a felek eljárástámogatási tevékenysége szinonim fogalom a peranyagszolgáltatással, hiszen a nyilatkozatok valóságtartalmára az igazmondási kötelezettségre vonatkozó alapelvet kell alkalmazni. Továbbá a felek egyéb perbeli cselekményeire alkalmazható a jóhiszeműség elve és a peranyagszolgáltatásra a felek eljárástámogatási kötelezettség elve vonatkozik, hiszen a felek az eljárást úgy tudják támogatni, ha a bíróság felhívására, az ott meghatározott határidők szigorú betartása mellett a rendelkezésükre álló bizonyítékokat a másik fél vagy felek illetve a bíróság tudomására hozzák.

Ezen összekapcsolódó alapelvek a gyakorlatban véleményem szerint megvalósulnak ugyan, de nem olyan fokban, mint például a felek rendelkezési szabadságának tiszteletben tartása, hiszen a gyakorlatban nem ritka az az eset, amikor a felek egymás állításait tagadják, vagy olyan állítást tesznek, amelyet nem tudnak bizonyítani, így a bíróság nem fogadja el azokat valósnak. Ezt követően a bíróság ezen állításokkal szemben hoz egy ítéletet, akkor ebben az esetben a feleket pénzbírsággal kellene büntetni a valótlan tényállítás miatt? Álláspontom szerint erre a kérdésre nemleges a válasz, hiszen épp eléggé súlyos jogkövetkezmény az a fél számára, hogy az adott peres eljárásban peresztes fél lesz, és így olyan magatartást kell tanúsítania, amelyre önmagától nem lett volna hajlandó. Azonban ezen állítástól függetlenül, ha csak és kizárólag az alapelv megvalósulását vizsgáljuk meg, akkor

annak megsértése megvalósul, de ez a sértés véleményem szerint nem olyan fokú, hogy azt a bíróság részéről joghátrány kilátásba helyezésével kellene megszüntetnie.

Az igazmondási kötelezettséggel szemben a bizonyítékok, illetve a szükséges bizonyítási indítványok – egyszóval az eljárástámogatási kötelezettség - körében már sokkal inkább lehetősége van a bíróságnak arra, hogy a feleket joghátrány kilátásba helyezésével a megfelelő magatartás tanúsítására szorítsa. Hiszen a felektől elvárható az, hogy minden releváns bizonyítékot a bíróság rendelkezésére bocsássák, amelynek köszönhetően a tényállításokból és a bizonyítékokból olyan következtetést tud levonni, amely megalapozza azt, hogy az eljárás befejezésekor jogszabályoknak valamint saját meggyőződésének is megfelelő döntést hozzon. Ez azért fontos, mert a bíróság döntésének meg kell felelnie az ítélet teljessége elvének³², amely alapján nem lehet, hogy a peres eljárásban felmerült kérdésben ne döntsön. A bíróság azonban csak abban az esetben tud az elé tárt kérdésben dönteni, ha az ahhoz szükséges adatokat a felek a rendelkezésére bocsátják.

Ezzel szemben nem ritka az az eset, amikor a felek a bizonyítékokat nem bocsátják a bíróság rendelkezésére, hiszen ha ezt megtennék, akkor lehetséges, hogy a per kimenetele szempontjából hátrányos helyzetbe kerülnének, amelyet csak úgy tudnak elkerülni, ha a bizonyítékkal kapcsolatban semmifajta perbeli magatartást nem tanúsítanak. Ezen helyzet, illetve gyakorlat megszüntetése érdekében a jogalkotó a Pp.-ben szabályozta a bizonyítási szükséghelyzet³³ intézményét, amelynek lényege, hogy a felek között fennálló

³² Az ítélet teljességének elve: Az ítéletnek a kereseti és viszontkereseti kérelmen túl, ki kell terjednie az ellenkérelemre, beszámítási, illetve más kifogásra, de azokra a kérdésekre is, amelyek tekintetében a bíróságnak hivatalból (lásd a Pp. 215. §-ához fűzött magyarázatot) kell rendelkeznie.

Az ítélet rendelkező részében foglalt döntésnek ki kell terjednie a perben érvényesített valamennyi kereseti kérelemre. A keresetről és a viszontkeresetről tehát a bíróságnak az ítélet rendelkező részében kell döntenie, jogszabálysértő, ha azokat részben vagy egészben az indokolásban utasítja el. A beszámítási vagy egyéb kifogásra azonban, mint ahogy az ellenkérelemre is, csak az indokolásban kell kitérni.

2019/2.

³³ Pp. 265.§: (1) Törvény eltérő rendelkezése hiányában a perben jelentős tényeket annak a félnek kell bizonyítania, akinek érdekében áll, hogy azokat a bíróság valósnak fogadja el (a továbbiakban: bizonyítási érdek), továbbá a bizonyítás elmaradásának vagy sikertelenségének a következményeit is ez a fél viseli.

(2) A fél bizonyítási szükséghelyzetben van, ha valószínűsíti, hogy

a) a bizonyítási indítványához nélkülözhetetlen adatokkal kizárólag az ellenérdekű fél rendelkezik, és igazolja, hogy az ezek megszerzéséhez szükséges intézkedéseket megtette,

bizonyítási érdek megfordul.³⁴ Véleményem szerint ezen jogintézménnyel a felek eljárástámogatási kötelezettségének megfelelő magatartások kikényszeríthetőek.

VI. Összegzés

Általánosságban elmondhatjuk, hogy az alapelvek magas fokú absztrahálása illetve az, hogy az igazmondási kötelezettséget a felek eljárástámogatási kötelezettségével kötötték össze a nyugat-európai iránynak megfelel és az alapján lett kimunkálva. Ezzel szemben azonban a véleményem az, hogy a jóhiszemű eljárás elvével szorosabb az igazmondási kötelezettség kapcsolata, és nem választottam volna szét e két elvet, de a jogalkotó célja illetve az általa alkotott alapelvi kapcsolat is igen erőteljesen alátámasztható azzal, hogy a felekre irányadó igazmondási kötelezettség külön nevesítése szükséges, hiszen a tanúkra vonatkozik a hamis tanúzás joghátránya, ezzel szemben a felekre kifejezett külön szankció nincs kilátásba helyezve.

A jogalkotó megoldás a továbbiakban azzal is alátámasztható, hogy a felek eljárástámogatási kötelezettsége, illetve az igazmondási kötelezettsége csak és kizárólag a felek eljárására vonatkozó alapelv és így azok egymásra kihatással vannak, valamint felesleges olyan alapelvvél jelen alapelveket összevonni, amelyek nem csak a felekre, hanem az eljárás egyéb szereplőire is kiterjed, mint például a jóhiszemű eljárás elve³⁵.

Összességében tehát véleményemet meg kell változtatnom és el kell ismernem azt, hogy a jogalkotó által létrehozott - jelen tanulmány tárgyát képező - alapelvi kapcsolat előremutató és így az eljárás sikeres és gyors lefolyását segíti, továbbá az egyéb a polgári peres eljárás részévé tett jogintézmények – állítási szükséghelyzet, bizonyítási szükséghelyzet, osztott perszerkezet – mind ezen elvekből illetve kötelezettségekből fakadó magatartások jogszabálynak való megfelelőségét pozitív irányba képes befolyásolni.

b) a tényállítás bizonyítása számára nem lehetséges, de az ellenérdekű féltől elvárható az állított tények fenn nem állásának a bizonyítása, vagy

c) a bizonyítás sikerességét az ellenérdekű fél neki felróhatóan hiúsította meg, és az ellenérdekű fél nem valószínűsíti az *a)-c)* pontban foglaltak ellenkezőjét.

(3) Bizonyítási szükséghelyzet fennállása esetén a szükséghelyzetben lévő fél által bizonyítandó tény a bíróság valósnak fogadhatja el, ha annak tekintetében kételem nem merül fel.

³⁴ A bizonyítási szükséghelyzetre vonatkozó példa: Munkavállaló a munkáltatójával szemben elmaradt munkabér és egyéb díj megfizetése érdekében munkajogi pert indít a volt munkáltatójával szemben. Ebben az esetben a munkavállalónak kell azt bizonyítani, hogy a jelenléti íven szereplő munkaóra-mennyiséggel 2019/2.

szemben valójában hány órát dolgozott, hiszen a jelenléti ívet, annak átvételekor aláírta. Esetünkben a munkáltató telephelyén kártyás beléptetőkapu van, amely alapján percre pontosan meg lehet határozni, hogy mely munkavállaló mettől meddig dolgozott a telephelyen, azonban ezen adatokat a munkáltató nem bocsátja a bíróság rendelkezésére, mondván, hogy az adatok tárolására semmifajta jogszabály nem kötelezi, így azok már nem állnak rendelkezésére. Ebben az esetben lehetséges az a Pp. alapján, hogy a bíróság kimondja, hogy a munkavállaló állítását fogadja el valósnak és az azzal ellentétes állítást a munkáltatónak kell bizonyítania, tehát ebben az esetben a bizonyítási érdeket a bíróság megfordítja.

³⁵ Ezen elvnek véleményem szerint a tanú, a szakértő, tolmács és az eljárás egyéb személyeinek is meg kell felelniük.